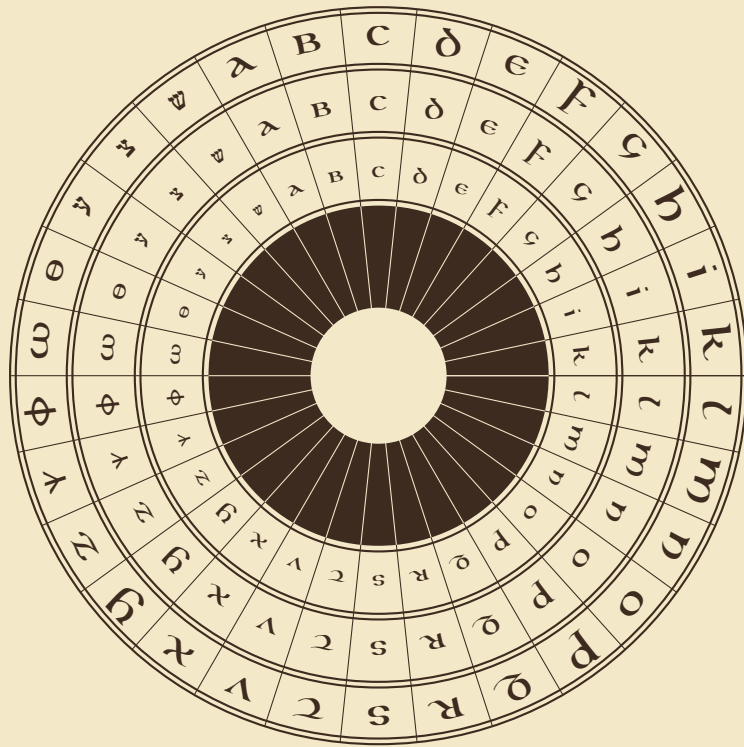

DE MAGIA MATHEMATICA IORDANI BRVNI NOLANI

I fogli 70-86v del codice *de Mosca* (=M) contengono un altro trattato magico anepigrafo, che per la massima parte risulta di *excerpta* dal *Tritemio*, da Agrippa e dal Pseudo-Alberto Magno. Noi ben volentieri avremmo del tutto trascurata questa parte così compilata, limitandoci a riprodurre solo i primi paragrafi e quanto altro avesse carattere personale del Bruno (e che sia proprio lui il compilatore, lo dimostra anche la citazione del *De umbris idearum* a p. 502, 23 *seq.* e il riscontro di p. 495, 17 *seq.* con *De Magia* p. 453, 14 *seq.*); ma abbiamo dovuto dare ampia notizia anche del resto, per mettere il lettore in grado di giudicare delle relazioni che ha l'intero trattato con quel capitolo del *De Mafia* che vi si riferisce (cf. sopra a p. 435, 23. 438, 6 *seq.*; e Lutoslawski l. c. p. 537 e 550). Ne diamo perciò una specie di collazione con le opere dalle quali il Bruno attinge; ma siccome egli non riproduce letteralmente, ed estrae solo quanto gli sembra di fondamentale importanza (v. 506, 17 *seq.*), la nostra collazione vale solo a dare una idea generale del modo come la materia è trattata e distribuita. In genere possiamo dire che sono tralasciate le considerazioni più o meno ampie, che occorrono nelle fonti, e ne sono estratti semplicemente nomi, qualità e attribuzioni degli spiriti e sim. – Della *Steganographia* del Tritemio adoperiamo l'edizione del 1606 (Francofurti, *Ex officina typographica Mathiae Beckeri, Sumptibus Ioannis Berneri*); della *Occulta Philosophia* di Agrippa quella del 1567 (*Parisiis ex officina Iacobi Dupuys*), dove sono anche gli *Elementa magica* di Pietro di Abano; dello Pseudo-Alberto Magno finalmente non abbiamo potuto vedere se non il volume *Albertus Magnus De Secretis Mulierum Item de Virtutibus Herbarum Lapidam et Animalium. Amstelodami. Apud Ioannem Ianssonium. Ao 1662*, volume che contiene anche il *De Secretis Naturae M. Scoti* e due altri trattatelli, l'uno anepigrafo ed anonimo sulle ore (p. 165-170), ed un altro intitolato *Eiusdem Alberti Magni De Mirabilibus mundi* (p. 170-218), che sono entrambi adoperati dal Bruno e noi citiamo con la semplice indicazione della pagina.

PRIMVS
TRACTATVS

I.

INFLUIT Deus in angelos, angeli in corpora cælestia, cælestia in elementa, elementa in mixta, mixta in sensus, sensus in animum, animus in animal. Ascendit animal per animum ad sensus, per sensus in mixta, per mixta in elementa, per elementa in cælos, per hos in dæmones seu angelos, per istos in Deum seu in divinas operationes.

II.

SIC Dei vel a Deo est descensus per mundum ad animal, animalis vero est ascensus per mundum ad Deum; Deus est in cacumine scalæ,

cabalisticus Iacob in radice et fundamento illius; gradus mediarum creaturarum iuxta suos numeros altitudinem scalæ constituunt, per quos virtutes operatrices superiores descendunt ad inferiora et infernæ conscendunt ad superna; quia ascensus et descensus per exitum et ingressum duarum portarum Cancri et Capricorni (quarum altera Deorum dicitur, altera hominum) designati sunt ab antiquis profundæ philosophiæ authoribus

III.

APIENTIA triceps, a qua triplici capite triplicem latratum emittens Cerberus, ad Hecates tricipitis

custodiam designatus, repellit obscuros et ignorantiae cæcitatæ affectos, et tantummodo admittit in Elysios campos, qui per metaphysicam a cacumine scalæ descendentes per mathematicorum gradus ad physicum fundamentum.

IV.

PHYSICUM fundamentum sunt duo activa elementa, terra et ignis, quæ altrinsecus posita gradus scalæ naturæ ad naturalium constitutionem formant et complexione sua stabiliunt; quorum quidem virtutes, potentiae, operationes et actus per elementa physica suo sunt nobis

explicata loco.

V.

 N præsentiarum ergo proponuntur in hac disciplina pro primæ partis complemento, quæ supranaturali innititur potentiæ contemplatio, fides, cultus, ritus et puritas ad pura; pro secundæ partis complemento tempus et tempora, ordo, assequutio concordiæ ad concordiam, litis ad litem, impedimentorum evasio, tempestiva exequutio; pro terciæ partis complemento applicatio activorum passivis, affabre apparatorum affabre apparatis: quorum omnium rationem in subsequentibus per trium tracta-

tuum discursus elucidabimus. Quorum primus est de cultu vel ad cultum; secundus est de observantia et temporum dispensatione, item figurarum, numerorum, sigillorum, characterum et annulorum ratione; tertius de rerum qualitate, ratione, applicatione, proprietate et ordine.

VI.

TRIPLICI ergo existente huius facultatis nervo, qui cum sit completus et perfectus, potentissimus est ad omnia ligamenta et ad omnem solutionem confirmandam efficacissimus, pro quo dixisse intelligitur sapientissimus inter Hebræos Cabalista

‘funiculus triplex difficile rumpitur.’
Primum ergo funiculum invocatio-
nem appellamus et animi ad supernas
virtutes directionem; ex nobis enim
impotentes, sicut artifices, non nisi
mutuata materia a rebus naturalibus,
et impetrata efficacia et virtute a re-
bus supernaturalibus, quippiam effi-
cere poterimus unquam. Primum er-
go fundamentum universæ unionis,
qua virtutibus superioribus aut copu-
lamur aut ipsas nobis copulamus, est
fides ac credulitas, quam non modo in
nobis operantibus vigere oportet, sed
etiam in recipientibus; adeoque eiu-
smodi conditio est necessaria, ut si-
ne ipsa nihil unquam valeat effectua-
ri a quacunque virtute, nisi ea per vio-

lentiam sit efficax aut per impeditam naturam.

VII.

IGNUM eius quod dicitur est, quod animi dominantur corporibus, iique sunt fenestræ quibus in animalia se ingerunt plurima accidentia. Patet enim mutatis animis corpora alterari in effectu iræ, indignationis, invidiæ, melancholiæ et similium; unde idem Cabalista ‘spiritus’ inquit ‘tristis exiccat ossa’ etc. Idem iudicium est in aliis corporibus affectibus ex animo, qui si ... existat, obicem ponit et ianuam occludit, ne vel proficuæ vel noxiæ irreparent, tum in ipsum tum in

ipsius corpus, impressiones. Signum quoque est in efficacissimo Dei filio, de quo dicitur quod 'propter incredulitatem' eorum in patria nulla poterat efficere miracula, nec non sæpissime videmus secundum fidem eorum in aliquos operando sanitati restituisse. Neque enim credibile est nec credendum proponitur, quod omnes præter credentes etiam sanitati restituerit.

VIII.

FIDES igitur et credulitas in operante vigeat oportet cum spe consequendæ rei negotiique patrandi, eandemque curare debet ut excitet in eo, in quem bona conferre sta-

tuit; timorem, vel v... vel terrorem vel arte procuret in eum, in quem mala et adversa intorquere decreverit. Tales enim affectus animum afficiendo quasi dispositam materiam ... forma quam introducere percupit, exponunt.

DE TRIPLICI FIDE

IX.

FEST autem triplex, ad superna videlicet, a quibus sperandus est influxus et favor, et in quorum nomine et autoritate fiant universa; ad media, utpote ad ministeriales potestates, quæ in omnibus, si rite inspiciantur et tractentur, supernis ottem-

perant virtutibus; ad inferna, utpote ad operabilia, de quibus non est desperandum.

X.

MODUS atque forma tractandi cum omnibus potestatibus non est arduus, sed licet apud plurimos huius artis indagatores intueri, ut apud Albertum qui generales hac de re canones instituit atque breves. Verum tamen quod arduum dicimus esse, est nominum advocandorum noticiam habere pro diversis negotiis atque diversis effectibus diversorum; quæ quidem nomina multæ industriæ viro et in hac arte felicissimo, Trithemio ab-

bati, fuere revelata, et nos redegimus in hoc compendium ea quæ in sua Steganographia dispersa proposuit ille.

XI.

 UXTA igitur igitur quatuor mundi cardines quatuor ille cognovit principes, quorum ad Septentrionem dominatur Armadiel etc. Sequitur ad Austrum habitans magnus princeps Caspiel etc. Sequitur ad Orientem Carnaziel etc. Ad Occidentem est Anchiadiel, qui etc. *De aliis principibus locorum.* Est et ad Septentrionem magnus princeps Demoriel etc. *De ducibus determinatum locum non habenti-*

bus. Præter hos principes et duces, qui certis locis orbis visibiliter deputantur, sunt quidam instabiles, quos Magi dicunt sicut muscas in ære volare, sine ordine; habitatione et restrictione, et ideo ubicunque advocari possunt, quorum primus est Garadiel etc. Secundus post Garadiem est Buriel etc. Tertius princeps vocatur Hydriel etc. Quartus est princeps qui vocatur Syr-rhichiel etc. Quintus princeps est Evomi-
miel seu Evoviel etc. Sextus princeps Icosiel etc. *De verbo naturæ, de ceremoniis seu tempore agentis, characteribus et notis divinis.* Decernit hic homo triginta spiritus, quorum singuli sunt in officio præsidentes etc.

XII.

DE anima mundi et mundanorum
iuxta priscorum magiam. Cælum
et mundum esse animatum, insuper
et cælestia quæ videntur corpora, no-
bilissimis poetis et sapientissimis phi-
losophis est concessum, et quod uni-
cus spiritus universalis est universæ
machinæ insitus, una mens infusa per
ipsius artus universam molem exagi-
tat, ut dicit Pythagoras. Si quippe hæc
inferiora mixta et partialia animam
habent atque vitam, cur non ipsum
universum, a quo ista tanquam f...
quoddam producuntur, corpus no-
bilius et magis principale, quam sit
planta, arbor? Cur enim terram et
aquam negemus vivere, quæ ex se

innumerabiles plantas et animantes generant, vivificant, nutriunt et augent? Quomodo a non viventibus vita? Quomodo producet animam viventem non vivens? Et dicit Theophrastus non censendum esse philosophum, qui dubitet cælestia corpora vivere et animata esse, animata inquam anima rationali, ut ad perpetuum ordinem inter se conspirent certisque rationibus opera sua producant. Sit ergo in terra ratio terrenorum, in luna lunarium, in sole solarium, et hanc animam non abiecti corporis animæ similem, sed intelligentem esse et cum corpore suo unum ex Diis efficere, quæ multo meliores habeat actuum suorum ratio-

nes, quam nos nostrorum corporum; et convenit ut perfectius corpus perfectiori anima informetur. Hinc motus ille perfectissimus, regulatissimus, ordinatissimus, non vagus ac vicissim pervagans, electissimam tenens viam ad optimum finem, ubi mens perfecta non variat consilium et cum corporibus aliis vel ⟨ut⟩ unum monochordum constituit et universalem harmoniam per Apollinis lyram decantatam.

Nomina vero quæ fingunt cælestium animarum, quarum aliæ sunt cognoscentes, aliæ vivificantes, sunt huiusmodi iuxta Orphicam et priscorum theologiam; unde in nona sphaera virtus cognoscitiva est Bacchus Cribronius, vivificationis Musa Callio-

pes, in coelo stellato sunt Picionius
et Urania, in cælo Saturni Amphietes
etc.

XIII.

DE *nomnibus animarum signo-*
rum. Signa duodecim per ordi-
nem habent hæc animarum nomina,
ut apud Manilium constat; est enim
in corde Arietis Pallas particularis etc.
Proinde sunt nomina septem mun-
di gubernatorum satis vulgata a Sa-
turno usque ad Lunam. Sunt proin-
de alia istorum nomina a Magis et
Cabalistis assignata, ut primo plane-
tæ presidens dicatur Zapkiel etc. Iux-
ta alios Saturno præst Oriphiel, Io-

vi Zachariel, Marti Zamæel, Soli Michiel, Veneri Anæel etc., quorum vicissitudines notavit Trithemius abbas in suo tractatu et considerando tempus domini ipsorum et planetarum et spirituum. In temporibus aliis quibus dominabantur conditiones temporum futurorum aliquis quasi certa habere poterit. *Nomina præsentium signis 12.* Præsides signorum 12 per ordinem sunt: Malchidæel etc. *Nomina præsentium 28 mansionibus lunæ per ordinem.* Geniel, Enediel etc. *Nomina quatuor præsentium quatuor ventis et quatuor mundi partibus.* Sunt Michæel super ventum orientalem etc. *Nomina præsentium quatuor elementis bonorum.* Assignantur æri Cherub etc. No-

mina præsidium malorum principum.
Principes vero potentissimi malorum
spirituum in quatuor mundi partibus
sunt: Uricus rex Orientis etc.

XIV.

 NOMINA sex principum malefico-
rum. Vetusti Græcorum Theolo-
gi nominant Acteum etc. *Nomina an-*
gelorum dierum et primo die Solis. An-
geli diei Solis primi sunt tres, Michæl,
Dardiel, Huratapel. *Nomina angelo-*
rum diei Lunæ. Tres angeli primi Ga-
briel, Michæl, Samæl etc. *Nomina an-*
gelorum die Martis. Tres sunt primi Sa-
mæl etc. *Nomina angelorum ad diem*
Mercurii. Tres primi sunt Raphæl etc.

Nomina angelorum diei Iovis. Primi tres sunt Sachiel etc. *Nomina angelorum diei Veneris.* Primi tres sunt Anæl. *Nomina angelorum diei Saturni.* Primi tres sunt Cassiel etc. *Nomina angelorum malorum principum dierum.* Angelus malus princeps diei Solis est Machen, diei Lunæ Shamain etc. *Nomina angelorum veris.* Sunt Caracassa, Core etc. *Nomina angelorum æstatis.* Sunt Gargatel etc. *Nomina angelorum autumnii.* Sunt Tarquam, Gualbarel etc. *Nomina angelorum hiemis.* Sunt Amabæl etc. *Nomina angelorum horarum diei.* Incipiendo a die dominico angelus primæ horæ est Michæl. *Nomina elementorum, quæ etiam angeli seu Dii appellantur.* Elementa diver-

sis anni temporibus diversa sortiuntur nomina. Hinc terra in vere appellatur Amadai, in æstate Festatui etc. *Nomina angelorum qui dicuntur horæ dierum respondentes suis horarum angelis.* Prima hora dicitur Yayn. *De positivis quibusdam nominibus.* Præter data nomina sunt quædam, quæ ex rebus omnibus desumuntur, quibus proprium angelum ipsis præfectum nominamus; unde stellarum animas non temere appellabimus Sabatiel, Veneriel etc.

XIV.

DE aliis nominibus dæmonum, quæ ad malos homines videntur per-

tinere. Ita Aremnia est dæmon cultus Damascenis (Remnia simulacrum idoli Damasceni) etc. Scimus etiam Membroth, Chodorlaomor, Balah, Amalech fuisse reges, qui modo suo cacodæmones appellantur.

XV.

DE *divinis nominibus.* Sunt nomina divina eminentissimæ virtutis, quæ in proposito oportet non ignorare; horum quædam pertinent ad hierarchias ternas, quarum singulæ tribus distribuuntur ordinibus, qui Curetes appellantur etc. Primum horum nominum est Eheie etc. Secundum nomen est Iod etc. Primo nomi-

ni respondet numeratio Ceter; secundo numeratio Hochma idest sapientia etc. Primum influit in Seraphim quos Hebræi vocant Haiod Hecatosch etc.

XVI.

DE *characteribus et sigillis.* Angelorum nominibus characteres et sigillos addere solent, quæ sunt litteræ quædam et scripturæ ignoratæ, sacræ Diis, quas hieroglyphicas appellant etc. Quod quidem characterum genus pendebat ab arbitrio et illius instituentis authoritate, qui talium acceperat consecrandorum potestatem.

XVII.

DE modo alliciendi tam bonos quam malos angelos. Boni dæmones diversimode alliciuntur, nullis tamen vinculis, sed sacris obtestationibus, ut apud Apuleium, per cælestia sidera etc.

XVIII.

DE vinculis. Vincula quibus alligantur spiritus et obtestantur vel exterminantur sunt triplicia etc.

XIX.

DE dispositione oracula suscipere volentium. Qui ad oracula petenda proficiscitur etc.

XX.

HUC accedunt virtutes abstinentiæ, castitatis etc.

XXI.

DE *differentiis cultuum et orationum*. In sacrificiis qui volebant se ipsos expiare, ut dictum est, ut pro exigentia se ipsos puros offerrent etc.

XXII.

DE *consecrationibus*. Accedunt consecrationes quædam, quæ ex duobus principiis efficaciam sortiuntur, virtute videlicet personæ consecrantis etc.

XXIII.

 UÆDAM de Tempore. Pro quibusdam non vulgaribus actionibus temporum non est prætermittenda ratio; est enim religio etc.

XXIV.

 E reliquis religiosis observationibus. Requiritur ... in omnibus ... ad Deum etc. Ad hæc conferunt aptatio locis, temporis etc.

SECUNDVS
TRACTATVS

XXV.

PRAETER ea quae dicta sunt, animadvertendum est omnia numero quodam atque mensura temporum, locorum et rerum tractandarum esse examinanda. Tempus enim praeest temporalibus rebus et continet eas, quemadmodum a superioribus corporibus inferiora continentur; qua de re tempus esse in primo caelo existimaverunt antiqui. Ideo animadvertendum generaliter, quod effectus ioviales sub Iove, saturnales sub Saturno, martiales sub Marte, iisque bene dispositis et in caelo faeliciter situatis sunt intentandi, sine quorum observantia nulli alii apparatus, nullae voces, nulli cultus quippiam vale-

re possunt; perinde enim fiet ac si qui tempore non suo segetem spargant, non animadvertentes diversis seminibus diversa tempora deberi, quod sicut est in uno, ita est in omnibus. Quid enim? Nonne etiam religiones quasdam videmus cultus... es atque diversos certis atque diversis temporibus destinare? Temporum enim multiplex est diversitas. Quisque enim planetarum habet secula sua, annos suos, aetates suas, lunationes et dies et horas; ita ut pro rebus perpetuis et multum duraturis dominia magnarum revolutionum, pro non tam diuturnis dominia minorum, pro minus illustribus dominia revolutionum dierum, pro vulgaribus autem et ad par-

ticulares personas attinentibus horarum dominia sunt advertenda, quae ter in die naturali contingere possunt. De his vero nobis in praesentiarum est habenda ratio, quoniam effectus, qui ad mutationes legum, principatum et eorum quae a generalibus causis eveniunt, temere et incassum a nobis intentarentur.

DE DOMINIO HORARUM

 NIMADVERTENDUM est igitur quamlibet diem quantumcunque prolixam vel brevem, sicut et quamlibet noctem quantumcunque prolixam et brevem, in 12 aequales dividi partes, quae dicuntur 12 horae, quae ideo inaequales horae appellan-

tur, quia secundum augmentum et decrementum dierum atque noctium maiores redduntur atque minores, et non sunt veluti horologiorum horae aequales, quae semel in anno vixque semel sunt 12. Sed omissis aequalibus horis, inaequales sunt nobis animadvertendae, quarum singulae continent 15 gradus signorum, ita ut sex signa, quae in quavis die contingunt percurrere horizontem, 12 planetales horas contineant, quarum prima sumitur ab oriente sole usque ad peractam duodecimam illius diei partem, quae ad eum planetam pertinet, qui talem diem denominat, cui succedit alter planeta secundum ordinem orbium; Veneri enim succedit

Mercurius, Mercurio Luna, Lunae
Saturnus, Saturno Iovis, Iovi Mars,
Marti Sol, Soli Venus etc.

CAELESTIUM OBSERVANTIA

ITIAMSI quandoque virtus natu-
ralis proportione physica com-
posita agat, opportuna tamen caele-
stium observatione multo magis et
maiora praestat, tanquam etc. (Agrip-
pa p. 250) –. In quibus 28 mansioni-
bus latent multa secreta sapientiae an-
tiquorum ad operanda mirabilia sub
orbe lunae, quorum singulis sua attri-
buebant simulacra et imagines et si-
gnacula et praesidentes; quorum unus
modus est apud Teucrum Babylo-
nicum, et nos attulimus eos fidelissime

ad memoriae praxim applicando ex
libro De umbris idearum.

DE VIRTUTIBUS ET OPERABILIBUS
IN DICTIS 28 MANSIONIBUS

Prima mansio eligitur ad itinera
et discordiam etc.¹

¹V. le pagine 256-260 di Agrippa, capitolo che il Bruno ha sdoppiato staccando dalle descrizioni astronomiche delle mansioni gli effetti loro sulle umane vicende.

TERTIVS
TRACTATVS

XXVI.

 N applicatione activorum et passivorum considerandae sunt primo elementorum proprietates et naturae, considerando inquam ut pura et ut composita, ut corruptibilia magis atque minus, ut quae in omnibus omnia faciunt, ut quae per artem purificantur et ad simplicitatem reducuntur, ut quae in diversas species concipiendas componuntur, ut quae pura optime possunt impura utcunque composita per innumeros gradus, innumerabilia praestant, certis quippe ordinibus certae producuntur species, per ipsa omnes ligationes, solutiones, transmutationes, praedictiones, conciliationes bonorum et exterminationes malorum.

nia malorum. Eorum cognitio et sagacitas circa eadem [est] fundamentum est universae magiae.

DE IGNIS POTENTIA,
NEC NON TERRAE, AQUAE ET AËRIS

I.

GNIS activissimus omnium omnia penetrat etc. (Agrippa, *p.* 7).

II.

OMPOSITORUM genera considerata sunt quomodo in quatuor sint distributa supposita etc. (*p.* 16) –

III.

CONSIDERANDUM ordine quodam
elementa ista ad caelos referri,
sicut etc. (*p. 18*).

IV.

CONSIDERANDAE sunt virtutes,
quae ab elementis proximis
dependent etc. (*p. 19*).

V.

CONSIDERANDAE sunt pro viribus
virtutes illae, quae ad aliquod
elementorum vix referri possunt, ut
pellere venenum, attrahere ferrum,
evacuare choleram etc.; et virtutes illas
quae cum minima materia plurimum
possunt, quae ideo se protestantur etc.

(p. 21). Nec est propositi nostri considerare unde et quomodo illae virtutes occultae infundantur; neque enim probamus quae fabulantur multi de stellarum radiis, de ideis et de rationibus animae mundi obloquuntur; sufficit scire quomodo diversae species et diversa eiusdem species individua diversis apparatus et dispositionibus diversos recipiant influxus.

VI.

 CONSIDERANDUM est quemadmodum rerum virtutes investigari et experiri solent atque possunt etc.

VII.

CONSIDERANDUM est de lite et
amicitia rerum etc. (*p.* 33) –
Item quaedam insunt toti substan-
tiae, quaedam certis subiectisque
particulis et membris etc. (*p.* 39)

VIII.

CONSIDERANDUM est in rebus in-
ferioribus, quibus superioribus
subsint et exponantur; diversae enim
diversis subsunt, ut diversa corporum
membra diversa exercitia, diversi mo-
res stellas atque signa respiciant di-
versa. Et inductione a peritis astrono-
mis est suscipiendum, qui usus, quae
artes, quae particulae, qui spiritus,
qui sapes, qui lapides, quae plantae,

quae animalia quibus planetis atque signis pertineant. Similiter de generationibus atque provinciis, regnis atque populis.

IX.

CONSIDERANDA signacula et characteres rerum naturalium; fertur etc. (*p.* 59).

X.

CONSIDERANDUM de rebus naturalibus, quibus caelestium corporum et omnino superiorum omnium virtutes et influxus valentius allicere atque attrahere etc. (*p.* 62)
– Non enim sufficit res in faculta-

te atque potentia habere virtutes aliquas, sed requiritur ut illae delitescant per aliquod corpus et accidens, sicut contusione in grano sinapis excitatur acuitas latens etc.

XI.

CONSIDERANDA utilitas et opportunitas, quae est in commixtionibus rerum naturalium etc. (*p.* 63).

XII.

CONSIDERANDUM est omnia sublunaria caelesti quodam modo esse supra lunam etc. (*p.* 66-69) –

XIII.

RESPICIENDUM est ad ea, quae facere dicuntur ad ligandum in amorem, odium etc. (*p. 70*) – De veneficiis multa videmus prodire atque miranda, similiter de suffitibus seu suffumigationibus etc. (*p. 76*).

XIV.

ADVERTENDUM est etiam pro generali suffituum consideratione quod quaedam referuntur ad Solem et Solaria etc. (*p. 79*) –

XXVII.

ALIUD genus suffituum. Referuntur praeterea ad Saturnum radi-

ces omnes odoriferae, ut costi et herbae thuris etc. De fumigiis 12 signorum. Habent 12 signa suos suffitus proprios, ut Aries myrrham etc. Septem electi suffitus atque potentissimi pro septem planetis. Recipit Hermes suffitum potentissimum etc. (p. 80) XV Collyriorum et unctio-
num et philtorum (p. 80 seq.) – De alligationibus et suspensionibus. XVI Magis non contemnuntur alligationes et collo suspensiones etc. (p. 83). XVII Ad colores, in quibus etiam est sua observantia atque virtus etc. (p. 85). XVIII Universaliter respiciendum est ad lumen et tenebras etc. (p. 87) –

XVIII.

E Annulis.

XIX.

NNULORUM quasdam leges non
contemnit magica superstitio
etc. (*p. 84*).

XXIX. XX.

BSERVANDUM fascinationis artifi-
cium etc. (*p. 90*).

ALBERTI GENERALIS DOCTRINA

I.

MISSIS ipsis quae faciunt ad pra-
xis aenigmata, colligenda sunt
ex principe Alberto quae praecipue

ac magis in hac scientia probantur, cuiusmodi sunt plura; quorum primum quod haec scientia est bona, autoritate philosophi volentis omnem scientiam esse de genere bonorum; quod si quae propter eam sunt iustae querelae, ipsae non a scientia proficiscuntur etc. (cf. Albert. *p.* 127 *seq.*)

II.

 IRCA modum operandi, ut ipse dicit, bonus effectus bonum respiciat, malus vero malum planetam, hoc est horas atque dies eorum (*p.* 136).

III.

DE septem electis herbis septem planetarum influentiam habentibus etc. Quarum prima est Saturni, qui Asphodelus dicitur (*p. 136*).

IV.

DE lapidum virtutibus. Quorum primus est magnes etc. (*p. 141*) –

V.

DE animalium virtutibus, quarum quasdam quasi per augmentum adducit etc. (*p. 164*)

VI.

DE temporibus et planetarum et
astrorum dominio, de quibus su-
pra.

VII.

DE effectibus ad quosque plane-
tarum pertinentibus. Dicit enim
esse sub Saturno vitam etc. (*p. 167*).

VIII.

QUOD ea quae videntur in charac-
teribus, incantationibus, venefi-
ciis et sermonibus et multa valde vi-
lia, quae penitus videntur impossibilia
nec sufficientem habent causam, non
propterea contemnentur (*p. 170*).

IX.

 UOD in animis hominum est virtus immutandi res etc. (*p. 171*)

– Ex quibus est manifestum, quod non omnes qui huius artis theoriam callent atque rationem habent, usum commode habere possint, qualis esse apud idiotas et stultos consuevit, qui suae virtutis et efficaciae minorem aut nullam habent rationem.

X.

 UOD observandae sunt horae etc. (*p. 13 seq.*)

XI.

☒ UOD artificium characterum est habens efficaciam a mente quae grandi desiderio affectat etc. (*p.* 174).

XII.

☒ UOD sciendum est de rebus, quod per earum species atque formas omnes inclinent ad se ipsas etc. (*p.* 176).

XIII.

☒ UOD dictum est de appulsu et inclinatione omnis similis ad simile etc. (*p.* 178).

XIV.

 UOD omnis res est plena mirabilitate etc. (*p. 180*).

XV.

 UOD non est credendum puro astrologo totam mirabilitatem ad caelum referenti etc. (*p. 181*).

XVI.

 UOD mirabilitas secundum diversos modos exire potest a rebus, et per virtutes caelestes etc. (*p. 183*).

XVII.

 UOD notandum est de rebus cuiusnam sint qualitatis et dispositionis et proprietatis etc. (p. 184).

Haec sunt quae universam magiae rationem continent, quae homini prudenti atque sensato sola sufficiunt, nec placuit attulisse exempla et caetera particularia, in quibus alii occupantur, quandoquidem illa non habenti harum rerum rationem nihil deservire possunt et frustra tentantur. Porro haec ipsa intelligenti et in eorum consideratione profundanti, non solum talia et eadem, sed et similia et maiora et maxima sunt pervia. Si quis ergo existimet nos completam artem non attulisse, et om-

nia quae ex aliorum studiis ad complementum scientiae, solum supervacaneis praetermissis, non aggregasse, sciat illud esse defectum sui iudicii et mentis imbecillitatem, quia ad haec et alia percipienda minus a caelo factus est idoneus. Quod si qui libros maiores inscripsisse videntur, ipsum est quia extranea et ad rem minus facientia plurimum miscuere, fortasse ut artem minus perviam facerent, quod nos fecisse potuimus.

FINIS

